

Latgališu woceleite

Latgali var tikai mīlēt

Latgales stiprās draudzes: Vārkava

Vārkavas katoļu draudzes padome – Aija Bitinas (no kreisās), Valentīna Mačāne un Juris Lazdāns

Egita Terēze Jonāne

Latgališu woceleite šogad uzsāk stāstu ciklu par stiprajām Latgales katoļu draudzēm. Tās ne tikai uztur dzīvu ticību un mūsu senču būvētās baznīcas, bet arī sargā un popularizē latgaliešu valodu. Stāstu ciklu uzsāk Vārkavas Vissvētās Trīsvienības katoļu draudzes ticīgie – šīs draudzes padomes priekšsēdētāja Aija Bitinas un pārstāvji Valentīna Mačāne un Juris Lazdāns.

Baznīcas rota – draudze un svētbildes

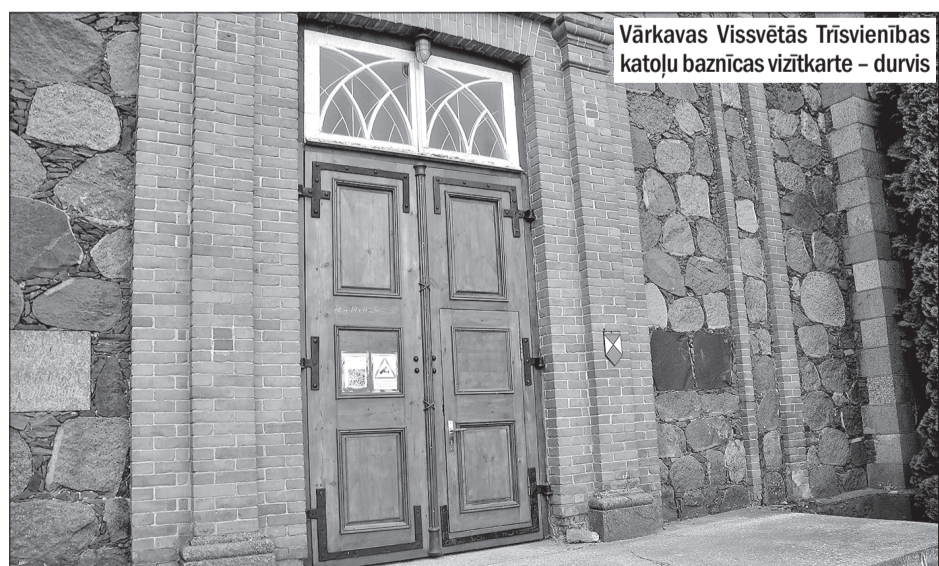
To uzsvēra Aija Bitinas, pauzdamā prieku, ka pieder Vārkavas draudzei, un izstāstīja, kā draudze sagaidīja jauno ganu – prāvestu Fēliksu Šneveļi. Vispirms vienojās, kurš ciems kuru istabu saposīs (istabas tika remontētas, krāsoti griesti, logi, sienas, grīda) plebānijā jeb draudzes mājā, jo tur dzīvos un strādās jaunais prāvests. Vārkavieši piesaistīja arī Znotiņu katoļu draudzes ticīgos (F. Šneveļis ir arī viņu gans), un viņi plebānijā sarūpēja mēbeles (ar aktīvu Paulīnas Zariņas līdzdalību un Gintas Kraukles atbalstu, kura iesaistīja Līvānu uzņēmumu «Labas mēbeles»). Tā ēka tika saposta divās nedēļās. Kad ieradās prāvests, draudzes ticīgie viņu sagaidīja ar kūku.

Vārkavas draudzes ticīgie ir vienoti sakopšanas un saņemšanas darbos arī pirms lielajiem svētkiem, turpināja stāstījumu Aija, skaidrojot – tie ir Ziemassvētki, Lieldienas, Vasarsvētki, kā arī draudzes svētki, proti, Svētā Antona un Svētās Teklas svētki. Piemēram, Ziemassvētkos jānovieto lielās egle, jāizrotā tās, pie kreisā altāra jāizveido Betlēme utt. Katru pavasari notiek lielā dievnama un tā apkārtnes sakopšanas talka, kad nomazgā logus, notīra svečturus un gaismekļus, tāpat sakopj baznīcas torņus. Atbalstu sniedz arī pašvaldība. Baznīca apvieno vārkaviešus tad, kad notiek kapusvētki un kad bērni saņem Pirmo Svēto Komūniju, arī Ziemassvētku koncerti ir plaši apmeklēti.

Draudzei gadu gājumā ir izveidojušās stabilas tradīcijas, bet tiek ienestas arī jaunas, un tās iedibinājis priesteris Felikss.

Tāpat Aija Bitinas ar draudzes ticīgajiem īstenojusi un arī šodien īsteno vairākus projektus, tostarp, pieaicinot vadošos restauratorus, restaurē svētbildes, kas, Aijasprāt, ir dievnama rota. Šobrīd Dmitrijs Laščenko atjauno pirmatnējo spozmi Svētā Franciska svētbildei, un drīz noslēgsies arī Čenstohovas Dievmātes svētbildes restaurācija, ko veic restaurācijas katedras vadītājas Daces Mūzes kolēģu un studentu komanda. Pateicoties mākslinieka–kokačelnieka Jura Upenieka ģimenei, kura mamma ir lūgusi Dievu Vārkavas baznīcā, arī Čenstohovas Dievmātes svētbilde līdz baznīcas 150. jubilejai atgriezīsies Vārkavā. Svētā Franciska svētglezna ir vērtīga ar to, ka Vārkavas katoļu draudzei to ir dāvinājis Mogiļevas gubernators 1842. gadā un tā ir vecāka par pašu baznīcu (Vārkavas dievnams uzcelts 1877. gadā, iesvētīts – 1896. gadā). Šīs svētbildes konservācija un restaurācija tiek veikta ar Latvijas kultūrkapitāla fonda atbalstu, kas pagājušajā gadā 1. kārtā piešķīra finansējumu 4000 eiro apmērā, bet šogad – 5000 eiro apmērā.

Todien Aija parādīja arī svētbildi – Svētā Stefana svētglesnu, kas atgriezies ierastajā vietā un kas ieguvusi balvu restauratoru konkursā, tāpat aizveda pie Dievmātes attēla, kas tapis 19. gadsimtā uz metāla pa-

Vārkavas Vissvētās Trīsvienības katoļu baznīcas vizītkarte – durvis

matnes. Tikpat vecas varētu būt divas citas liela izmēra svētbildes, tās šobrīd atrodas palīgtelpā un gaida restaurāciju.

«Pirmais projekts beja 2015. gadā, i tūreiz par projekta konkursa «Īdzejvotāji veidoj savu vidi» naudu nūpierkom stykla vāzeitis, sašyvom oltora segys. Tūlaik izlykom fotografeju izstōdi, kur varēja apsavert bildis nu prāvesta i ticeigū arhiva. Pagōjušajā godā realizējom projektu «Vārkavas draudzes baznīcas vizītkarte», kur atjaunovom golvonōs durovys, i otkon ar konkursa «Īdzejvotāji veidoj savu vidi» atbolstu. Šytōs durovys te ir nu bazneicys pyrmsōkumim. Restauratori soka, ka vajag ūkonservēt Svātōs Dīvmōtis Marijys i Svātō Apustuļa Jōņa statujys, kas atsarūn pi lelō oltora, tamdeļ ka tōs ir nu kūka, kuru saād kirmji. Tod otkon beja projekts, šūreiz ar Nacionalō Kulturys montōjuma pōrvaldis atbolstu, kur tyka veikti izpietis dorbi, lai izprostu restauracejys izmoksu tāmi, i mes ceram iz restauracejys projektim arī 2025. godā. Mes jau navarom bazneicā dareit vīnkōrōsus dorbus, tamdeļ ka myusu Vōrkovys bazneica ir vajsts kulturys pīmineklis. Tagad meklēsim naudu elektreibys komunikacejys atjaunōšanai, i tycu, ka myusim vyss izadūs,» pastāstīja Aija.

Arī viena iedzītā nagla lai ir Dieva godam

Juris Lazdāns pārzina visus saimnieciskos jautājumus. «Mes, draudzis dāmys, varam izdūmōt dorbu, bet Juris ar savu pīredzi zyna, kai tūs dorbus padareit – voi tur vajag krōsrys bundžu voi sīnys apdari, voi pacālōjys. Juris gōdōs, lai zīmai byutu molka. Vysu, kū vajag bazneicai, vysu atrūd, sarunoj Juris. Vysa Jura saime kolpoj bazneicā – dāls Dominiks ir pi oltora, sīva Evita ir katehēte, bet Juris īt procesejā,» uzlielīja Aija Juri. Pats Juris teic, ka darbs dzen darbu arī baznīcā: «Aija padūs elektreibys projektu Lauku atbolsta dīnastā (LAD), i tod sōks īvilkt elektreibu. Vālōk gon jau vajadzēs kaut kū paremontēt, pakrōsōt, vodim navāga karinētis. Tei pošā vīna īdzejitō nogla, ja tei ir vajadzeiga, lai tei ir Dīva gūdam. Mes jau dorom visi pulkā. Vōrkovys cylvāki, kas strōdoj bazneicā, namierej dorbu naudā voi laikā, tamdeļ ka taidis dorbs dorās ar pīriku. I es varu pastōsteit tū, kai Dīvs samoksoj ar savu paleidzeibu. Asu zemnīks, i bīži pōrsalicynoju, ka pat iz lauka strōdojom divatā – es i Dīvs,» pastāstīja Juris.

«Ja Dīvam kolpoj ar pīriku, Dīvs ir ar tevi i pīriks, i bādōs.»

tāda ir Valentīnas Mačānes pieredze. Viņa Vārkavas katoļu draudzē kalpo kopš šī gadsimta sākuma. Aija Bitinas stāsta, ka Valentīna ir draudzes dvēsele – dara visus mazos un lielos darbus: «Valentīna ir myusu draudzis liturgiskō daļa – atslādž i sakōrtoj bazneicu pyrms kotrys Svātōs Misis.» Pati Valentīna teica: «Capuri nūst myusu Aijai, jei kōrtoj vysus projektus i dokumentaceju. Es tik tai – dapaleidžu. Doru tik, cik vajag, i tū, kū vajag. Altarus sapūš konkretys sādžys cylvāki (īi dora tū vysu godu), bet es atskrīnu ar ritini iz bazneicu pyrms dīvkolpōjuma. Ja vajag, pastrōdōju ar slūtu. Asu pateiceiga Dīvam. Jis mani pacēle otkon kōjōs. Beja tai. Kōjys beja saslymušys tai, ka navarieju paīt, kur vēļ braukt ar velosipedu. Sātā staigōdama, lyudžu – ak, Dīveņ, kaut varātu braukt ar velosipedu, maņ tik lūti grībīs byut bazneicā nu reita. Tūreiz strōdovu školā par apkūpieju, i vīnu dīnu nu reita sarunovu, ka cyts zvaneis zvonu iz stundem, bet es kaut kai tikšu leidž bazneicai. I tamā pošā breidī kaut kaidis naradzams spāks lyka maņ kōpt iz velosipeda i braukt. Tys beja pyrms Zīmyssvātķim, ceļš slydons, bet es apsasādu iz ritiņa i braucu. I nu tō laika Dīvs maņ deve spāku kōjeņom, i es kolpoju Dīvam i bazneicai ar vēļ leļōku pīriku.»

Ticība un baltais spīts – tie divi mudināt mudina iet baznīcā un darīt arī Aiju, jo, kā viņa teica šajā sarunā, ticība jāaplicina ar darbiem, turklāt kopīgi padarīts darbs vairo draudzes vienotību un draudzīgumu.

Tāpat Aija atzina, ka pašiem vārkaviešiem vēļ ir daudz darāmā, lai kļūtu diži stipri. «Tys draudzis styprums ir cylvākūs, kas bazneicā īt i dora. Vōrkovīši dora daudz sovai bazneicai. Myusim ir Brakovsku gimine, kas applaun bazneicu i apmoksova elektreibys atjaunōšonys projektu (bazneicā vodi i razetkys ir vacu vacōs), vēļ cyta saime Kusiņi aptver vysus dorbus – kolpoj pi oltora, mōca bārnim pōtorus, remonteļ tū, kas jōremonteļ, tikmer Lazdānu saime muziceļ i dzīd augšā pi varganim. Lels paļdis Upmōlys pogosta pōrvaldis cylvākim par atbolstu bazneicys remontūs. Procesejis vadeitōja Anita Brakovska i es mozgojam pīstera, procesejis – vysus bazneicys apģierbus... Myusim ir lūti vaci, vēļ nu bazneicys pyrmsōkumim šyti ornāti, grybam tūs saglobōt i parōdeit cylvākim. Bazneicā ir divi pogrobi, i tagad dūmojam, kai apsaimnikōt tūs. Daudz dorba pi varganim, dūmojam, kai pliešys padareit klusōkys. Asom skudrenis myusu leļajē, skaistajā bazneicā, bet mes varam dareit vēļ vairōk. Vajadzātu nūkrōsōt bazneicānu sūlus, greidu. Bazneica ir draudzis īpašums, tamdeļ draudzei bazneica ir jōuztur. Kod bazneicai byus 150 godi, startēsīm Bazneicu naktī. I maņ ir lels pīrks, ka visi vōrkovīši bazneicā lyudz Dīvu, slaveļ Jū ar dzīsmem latgališu volūdā. Mes tok Latgolā asom latgališi, i myusu volūda ir latgališu volūda,» uzsvēra Aija, novēlēdama Vārkavas katoļu draudzei Dieva svētību visos ticības un baznīcas uzturēšanas darbos.

EKSPERTA VIEDOKLIS

Rēzeknes katoļu draudžu dekāns, Rēzeknes–Aglonas diecēzes ģenerālvikārs, Rēzeknes Dieva žēlsirdības Romas katoļu draudzes prāvests Staņislavs Prikulis:

«Pateicoties Svētajam Garam, Vasarsvētkos piedzima Katoļu Baznīca, un tā draudze ir stipra, kuru vada Svētais Gars un kura visu dara kopā. Viss sākas ar Svēto Misi, kur mēs iepazīstam Dievu, tuvojamies Viņam. Svētā Mise ir tas centrs, ap kuru rosās draudze. Un ja cilvēks to pieņems un novērtēs kā lielu Dieva dāvanu, viņš atradīs to veidu, kā kalpot Dievam un kopienai – draudzei. Tieši tas ir visskaistākais, ka katram ticīgajam ir sava vieta un loma draudzē. Draudze ir kā skaista mozaika, un Dievs ir tas, kas šo mozaiku veido, piešķirot katram krāsainajam stikla akmentiņam lielu vērtību, jo Viņš zina, kura ir tā īstākā vieta. Tikai visi akmentiņi kopā veido mozaiku kā mākslas darbu. Tikai visu ticīgo kopums var veidot stipru draudzi, tajā iederas viss – cilvēks, kurš cieš; cilvēks, kurš lūdz Dievu par citiem; cilvēks, kurš mazgā grīdas baznīcā. Un skaisti redzēt, ka Dievs vada šo draudzi, nevis priesteris vai kāds ticīgais, vai cilvēks no malas.»

Autores foto

LATGALES REĢIONĀLA ATĪSTĪBAS AGENTŪRA
VALSTS KULTŪRKAPITĀLA FONDS
Latviešu vēsturiskās zemes
Šis projekts tiek realizēts ar Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas "Latviešu vēsturisko zemju atīstības programma" finansīšu atbalstu